

Regionale woondeal 2022-2030

Regio Leeuwarden

Versie 05-04-2023

Tekenblad

H. de Haan Wethouder gemeente Leeuwarden	
K. Fokkinga Gedeputeerde provincie Fryslân	H. de Jonge Minister voor VRO

Partijen:

De gemeente Leeuwarden. Hierna te noemen 'de gemeente Leeuwarden'.

Provincie Fryslân. Hierna te noemen 'de provincie'.

De minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening. Hierna te noemen 'de minister voor VRO'.

Vooraf

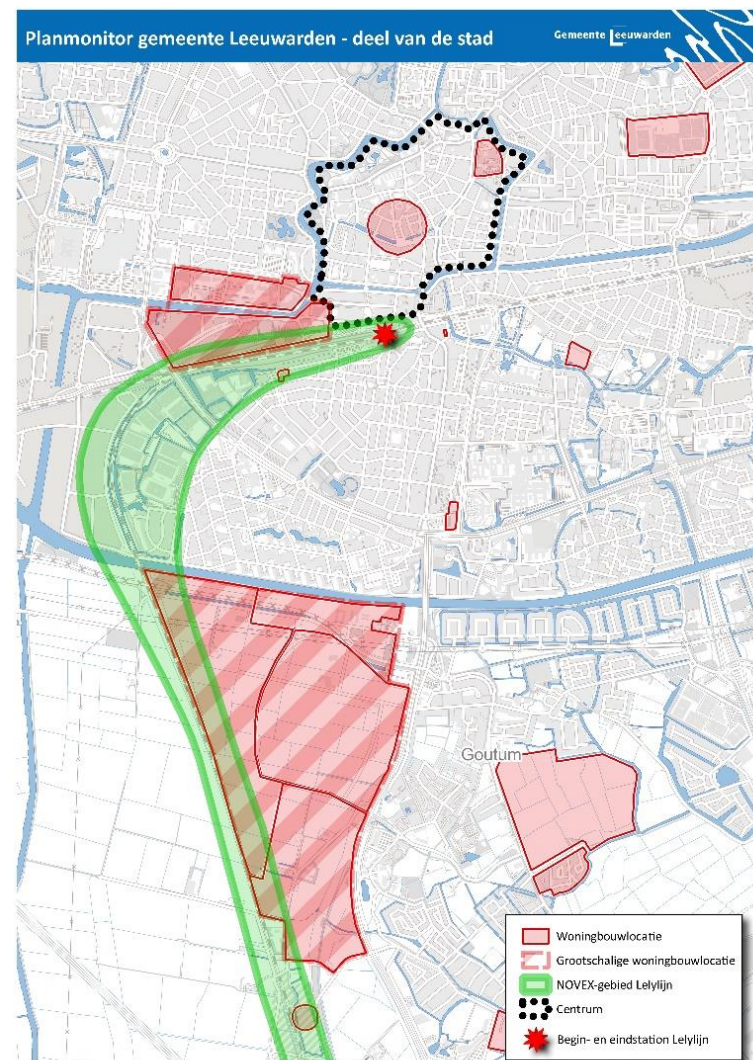
Deze woondeal is tot stand gekomen in de periode oktober 2022 tot en met maart 2023. Naast bovengenoemde partijen is er in aanloop naar deze woondeal gesproken met diverse andere betrokkenen. Voor het proces en de betrokkenen verwijzen we naar bijlage 1.

Leeuwarden is het economische, culturele en kennishart van Fryslân, waar veel centrumvoorzieningen gevestigd zijn en dat een (hoog)stedelijk woonmilieu. Ook na 2030 wordt nog een groei van de gemeente Leeuwarden voorzien.

De gemeente heeft drie hoofdopgaven: voorzien in de sterke huishoudensgroei door realisatie van (hoog)stedelijke woonmilieus met een bovenregionale impact; het voorzien in betaalbare en gezonde woningen in een gezond woonmilieu voor het grote aantal huishoudens met een laag sociaal economische status; transformatie van de naoorlogse woningvoorraad.

De opgave in de 35 dorpen is vooral gericht op het toevoegen naar aard en schaal van de dorpen en voorzien in de autonome behoefte. Hierbij is ook aandacht voor het toekomstbestendig maken van de bestaande voorraad.

Leeuwarden kent een lange traditie van gebouw- en gebiedstransformatie. Hoewel veel van het laaghangend fruit inmiddels getransformeerd is, is er binnen gebouwd gebied voldoende potentie om substantieel bij te dragen aan de landelijke transformatiedoelstellingen.

De woningbouw in de regio Leeuwarden concentreert zich in de stad Leeuwarden, waarbij het NOVEX gebied Lelylijn de twee grootschalige woningbouwlocaties Middelsee en Spoordok verbindt met de rest van het land.

Overwegingen

- i. Om het woningtekort terug te dringen en een gezond evenwicht te bereiken heeft het Rijk in maart 2022, binnen de Nationale woon en bouwagenda, het programma Woningbouw vastgesteld. Met dit programma wordt landelijk ingezet op de realisatie van 900.000 woningen tot en met 2030. Daarbij is het streven dat ten minste twee derde van de nieuwbouwwoningen betaalbaar zijn. Gemeenten, provincies en Rijk maken afspraken over ieders aandeel in het behalen van deze doelstellingen.
- ii. In juni 2022 zijn in de Nationale Prestatieafspraken met Aedes, VNG en Woonbond door het Rijk onder meer afspraken gemaakt over de beschikbaarheid van voldoende woningen en verduurzaming, leefbaarheid en betaalbaarheid van woningen. Met de corporatiesector is opgenomen dat corporaties nationaal verantwoordelijk zijn voor de bouw van 250.000 sociale huurwoningen en 50.000 middenhuur woningen.
- iii. Het Rijk streeft naar 30% sociale huurwoningen in de woningvoorraad en heeft hierover in de Nationale Prestatieafspraken afspraken gemaakt met Aedes, VNG en Woonbond. Hierin is opgenomen dat de woningcorporaties in gemeente Leeuwarden met minder dan 30% sociale huur in de bestaande woningvoorraad extra moeten bijdragen aan dit streven door in de meerjarenplanning een hoger streefpercentage sociale huurwoningen op te nemen dan zij nu in de voorraad hebben.
- iv. Met provincie Fryslân zijn op 13 oktober 2022 woningbouwafspraken gemaakt over het provinciale aandeel in de Nationale opgaven. Deze afspraken staan in bijlage 2. In deze woondeal wordt een regionale doorvertaling naar gemeente Leeuwarden van deze afspraken tussen Rijk en provincie gemaakt.
- v. Met deze woondeal worden de krachten van de verschillende overheidslagen gebundeld. Partijen zetten zich in om de woningbouw in de regio te versnellen. Hiertoe leggen het Rijk, de provincie en de regio (gemeenten) hun wederzijdse inspanningen vast en erkennen zij wederzijds de in deze woondeal opgenomen kwantitatieve en kwalitatieve opgaven. De woondeal is het startpunt van een langjarig (tot en met 2030) partnerschap tussen gemeenten, provincie en Rijk. We werken hierbij samen met woningcorporaties, huurdersorganisaties, marktpartijen en andere maatschappelijke partners.
- vi. De afspraken uit deze regionale woondeal passen binnen de gemeentelijke woonvisies en lokale prestatieafspraken met woningcorporaties en huurdersorganisaties.
- vii. In regionaal verband zijn door de provincie met de gemeente Leeuwarden woningbouwafspraken gemaakt. Deze afspraken worden gerespecteerd tenzij partijen in deze regionale woondeal afspreken hiervan af te wijken.
- viii. Woningbouw op het platteland kent een andere dynamiek dan nieuwbouw in grootschalige plannen in stedelijke zones. De Friese gemeente Leeuwarden en de provincie willen ook graag in de dorpen, naar aard en schaal, nieuwe woningen toevoegen. Dergelijke projecten zijn vaak van kleine schaal, dynamisch en afhankelijk van lokale initiatieven en lokaal draagvlak. Daarmee zijn ze moeilijk planmatig te programmeren en financieel moeilijker te realiseren. Ze leveren echter wel een belangrijke bijdrage aan de leefbaarheid.
- ix. De langere horizon van deze afspraken (tot en met 2030) vereist realisme en aanpassingsvermogen als de omstandigheden wijzigen. De bouw van woningen is complex, duurt lang en is afhankelijk van vele factoren. Samen spannen wij ons er voor in om de opgave te realiseren. Bestaande plannen worden zo snel mogelijk in uitvoering gebracht. Bij nieuwe plannen gaan we sturen op betaalbaarheid, voldoende corporatiewoningen en woningen voor ouderen, passend bij de aard en schaal van onze regio's en de lokaal aanwezige behoefte. Rijk, provincie en gemeente Leeuwarden bespreken periodiek de voortgang van de realisatie van de woningbouw en ondernemen in een vroegtijdig stadium actie als de voortgang

daartoe aanleiding geeft.

- x. Het Rijk heeft wijziging van de wetgeving in voorbereiding. Op het moment van ondertekening van deze regionale woondeal is het voor partijen nog niet duidelijk hoe de Omgevingswet, Woningwet, Huisvestingswet en mogelijk andere relevante wetgeving zullen worden aangepast en wat daarvan de effecten zijn op deze woondeal.

Rollen en verantwoordelijkheden

Partijen en hun bestuursorganen onderkennen dat zij een eigen, een gedeelde en een gezamenlijke verantwoordelijkheid hebben bij het realiseren van de woningbouwopgave. Partijen nemen zich voor en spreken met elkaar af dat zij naar beste kunnen alle redelijkerwijs te verwachten inspanningen leveren om de woningbouwopgave te realiseren, mits aan de voorwaarden wordt voldaan zoals aangegeven in artikel 11. Partijen streven ernaar zoveel mogelijk te handelen als één overheid, uiteraard met behoud en respect voor ieders (wettelijke) verantwoordelijkheden, taken en bevoegdheden en belangen.

- **Het gemeentebestuur** is als eerste bestuursorgaan verantwoordelijk voor de zorg voor de fysieke leefomgeving, de ruimtelijke ordening en de beleidsmatige borging hiervan. Het is dus primair aan gemeente Leeuwarden om voldoende passende bouwlocaties te identificeren en om zich in te spannen voor de benodigde (harde) plancapaciteit in de verschillende prijssegmenten (sociale huur, middenhuur en betaalbare koop) en voor verlening van de benodigde omgevingsvergunningen.
- **Het provinciebestuur** is verantwoordelijk voor de (gebiedsgerichte) coördinatie en de (ruimtelijke) doorvertaling van de woningbouwopgave op provinciaal niveau. Het provinciebestuur draagt er zorg voor dat de Provinciale Omgevingsvisie, de omgevingsverordening en provinciale programma's en beleidskaders de woningbouwopgave mogelijk maken en, waar nodig, faciliteren. De provincie is actief in gesprek met gemeenten, en stuurt actief op de kwantitatieve en kwalitatieve woningbouwprogrammering (met name voldoende betaalbare woningen).
- **De minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening** is verantwoordelijk voor de realisatie van de nationale opgave en stelselverantwoordelijk voor de versterking van het wettelijk instrumentarium voor de medeoverheden om de woningbouwopgave te realiseren en voor ondersteuning van de uitvoering via inzet van (financiële) middelen. De minister stuurt actief op de realisatie van de nationale opgave door intensief en periodiek overleg met

provincie en gemeente Leeuwarden en monitoring van de woningbouw. Daarnaast coördineert de minister de opgaven die samenhangen met de woningbouw met de medeoverheden en andere departementen. De minister spant zich in voor voldoende middelen voor de aan substantiële woningbouwprojecten gerelateerde mobiliteitsopgave.

Inhoud regionale woondeals

1. Woningbouwopgave
2. Locaties en ondersteuning
3. Versnellingsafspraken
4. Betaalbaarheid
5. Agenda voor 2023 en verder
6. Samenwerking en sturing
7. Randvoorwaarden
8. Bijlagen

1. Woningbouwopgave: van provinciale naar regionale opgave

1.1 We hebben een gezamenlijke opgave. Om het huidige woningtekort aan te pakken is het noodzakelijk om de komende jaren het bouwtempo flink te verhogen en sneller en meer woningen bij te bouwen. In heel Nederland zijn tot en met 2030 in totaal 900.000 nieuwe woningen nodig. 17.500 van deze nieuwe woningen moeten worden gerealiseerd in provincie Fryslân.

1.2 De gemeente Leeuwarden zet zich in voor de realisatie van ca 5675 woningen. Elke gemeente neemt een haalbaar en passend deel van de regionale opgave. We maken daarom afspraken over de (minimale) opgave per gemeente (zie bijlage 3).

1.3 De gemeente Leeuwarden zet zich in voor voldoende plancapaciteit voor de realisatie van de met de provincie en Rijk afgesproken woningbouwopgave in de regio. Gemeente Leeuwarden zet zich ervoor in er voor dat 'zachte' woningbouwplannen tijdig worden omgezet in 'harde' plannen met daarbij specifieke aandacht voor het opharden van de plannen tot en met 2024. We prioriteren hierbij de plannen die het meest kansrijk zijn. We bespreken met de betrokken partijen wat er nodig is om de plannen ook daadwerkelijk door te laten gaan.

1.4 Gemeente Leeuwarden en provincie inventariseren gezamenlijk welke inzet nodig is om dit proces te versnellen en eventuele knelpunten weg te nemen. Indien nodig faciliteren provincie en het Rijk door inzet van menskracht en/of financiële middelen.

1.5 De minister voor VRO ondersteunt in het opstellen, uitvoeren en actualiseren van de regionale woondeal middels een specifieke uitkering. Dit bedrag kan onder meer gebruikt worden voor de inhuur van capaciteit om de gemeente Leeuwarden en provincies te

ondersteunen bij het opstellen en uitvoeren van de woondeals. Deze specifieke uitkering wordt uitgekeerd via de provincies. De provincie is verantwoordelijk voor de verdeling van dit geld over de verschillende woondealregio's.

1.6 De minister voor VRO zet zich in voor een verdeling van deze specifieke uitkering die aansluit bij de werkelijk benodigde inzet van deze middelen bij de gemeenten. ¹

1.7 De minister voor VRO zet zich in voor het wegnemen van knelpunten zoals op het gebied van stikstof, andere ruimtelijke ontwikkelingen, invoering van de Omgevingswet, congestie op het energienet, financiering van onrendabele toppen en de bovenwijkse voorzieningen en ontsluiting, wachttijden bij de gerechtelijke macht enzovoort.

Regio specifieke afspraken

1.8 Partijen willen maatwerk leveren in de kleinere kernen, waarbij wordt gekeken naar de specifieke volkshuisvestelijke opgaven. Hierbij moet de huidige vraag aansluiten bij de toekomstige kwantitatieve en kwalitatieve vraag. De provincie, gemeenten en het Rijk stimuleren de inzet van de systematiek van de Dorpsontwikkelingsmaatschappij (DOM).

1.9 Naast de stad Leeuwarden vormen de 35 dorpen ook een substantieel deel van de woningmarkt en dragen ook naar aard en schaal bij aan de bouwopgave. De opgave in de dorpen is vastgelegd in het Beleidskader wonen in de dorpen (2022). In de dorpen gaat inbreiden voor uitbreiden.

¹ De uitkering is nu op basis van het aantal te realiseren woningen. Dit levert in Fryslân, met veel gemeenten en weinig woningen echter een te laag bedrag op om voor de gemeenten effectieve ondersteuning te kunnen bieden.

2. Locaties en ondersteuning

- 2.1 De bouwlocaties in bijlage 4 zijn aangewezen als sleutelprojecten in de regio en noodzakelijk voor realisatie van de regionale opgave. Eventuele knelpunten voor de realisatie van deze locaties zijn in tabel 3 opgenomen. We blijven via de woondealtafel met elkaar het continue gesprek voeren om gesignaleerde knelpunten ten behoeve van de realisatie aan te pakken.
- 2.2 In diverse kernen en wijken worden kleinschalige projecten gerealiseerd. Deze woningen dragen bij aan de lokale behoefte van deze kernen, passend naar de aard en schaal van Fryslân.
- 2.3 Door partijen wordt samen met de provincies Groningen, Drenthe en Flevoland gewerkt aan een MIRT onderzoek naar verbetering van het bestaande spoor en de realisatie van de Lelylijn. Significante demografische effecten bij de nieuwe knooppunten en de regio worden pas na 2030 verwacht. Onderdeel van het onderzoek dat nu wordt uitgevoerd is het in kaart brengen van de mogelijke toename van de vraag naar woningen bij de knooppunten in de regio en het opstellen van een verstedelijkingstrategie. Als de uitkomsten daar aanleiding voor geven worden ze verwerkt in de herijking van deze woondeal.
- 2.4 De regio's Leeuwarden, Zuidoost en Zuidwest vallen in het NOVEX gebied Lelylijn. Partijen spreken af dat wanneer duidelijk is welke extra woningbouwopgave hier in de periode tot en met 2030 uit voortvloeit, zij in overleg treden om de woondeal hierop aan te passen.
- 2.4.1 Leeuwarden heeft twee majeure woningbouwlocaties (Spoordok en Middelsee) in het NOVEX gebied Lelylijn liggen. Partijen erkennen dat deze locaties een bovenregionale functie vervullen, waarvan de potentie bij aanleg van de Lelylijn volledig benut kan worden. In de periode tot en met 2030 gaat Leeuwarden al starten met het realiseren van woningbouw op deze locaties. Wanneer de komst van de Lelylijn leidt tot een extra

woningbouwopgave voor Leeuwarden, wordt deze bij voorkeur op deze locaties gefaciliteerd.

2.4.2. De Minister spant zich in om de benodigde maatregelen en investeringen om deze locaties verder te ontwikkelen ook richting andere departementen te agenderen. Ook andere tafels dan de woondealtafel (bijv. MIRT-tafel) worden hiervoor benut.

Ondersteuning Woningbouwimpuls

Met de woningbouwimpuls kunnen gemeente Leeuwarden afzonderlijk of samen middelen aanvragen voor het dekken van een aantoonbaar publiek tekort. De 5^e tranche van deze Rijksregeling is op 15 februari 2023 opengesteld.

De regeling zoals die nu geldt is niet toegankelijk voor gemeente Leeuwarden waar vooral veel kleine projecten met kleine aantallen worden gerealiseerd. Doordat deze projecten een andere dynamiek kennen dan grote projecten kan niet worden voldaan aan de eisen die in de regeling worden gesteld. Er is behoefte aan meer maatwerk en flexibiliteit.

2.5 In de eerste drie tranches van de woningbouwimpuls zijn geen middelen toegekend aan de gemeente Leeuwarden.

2.6 In de vierde tranche van de woningbouwimpuls heeft de gemeente Leeuwarden € 3.549.997,50 ontvangen voor de realisatie van 655 woningen in het project De Fellingen.

2.7 De gemeente Leeuwarden heeft geen aanvraag gedaan voor de vijfde tranche van de woningbouwimpuls.

2.8 De gemeenten in Fryslân kunnen niet zelfstandig voldoen aan de eis van minimaal 200 of 500 woningen voor een aanvraag voor hun projecten in de kleinere kernen. Daarom spannen de gemeenten zich in om voor de kleinere projecten met een gezamenlijke aanvraag te komen.

- 2.8.1 De gemeenten spannen zich in om met een gemeenschappelijke gebundelde aanvraag in de dorpen te komen.
- 2.8.2 De provincie en de minister voor VRO spannen zich in om de gemeenten te ondersteunen en te ontzorgen bij deze aanvraag zodat de aanvraag voldoet aan alle eisen die worden gesteld in de regeling.
- 2.8.3 De minister voor VRO zorgt er voor, de ervaringen uit de 5e tranche meenemend, dat de regeling voor de 6e tranche nog beter passend wordt gemaakt voor een gezamenlijke gebundelde aanvraag.
- 2.8.4 De Minister voor VRO verkent daarnaast hoe de beschikbare middelen vanuit de Woningbouwimpuls zo effectief mogelijk kunnen worden ingezet gelet op de regionale omstandigheden. De Minister voor VRO zal in gezamenlijkheid met gemeenten, provincie en marktpartijen duidelijkheid geven over de verdere inzet van de resterende middelen voor de Woningbouwimpuls. De Minister voor VRO betreft daarbij expliciet ook de mogelijkheden voor regio's voor financiële ondersteuning van kleinere projecten.

Mobiliteitsfonds

2.9 Het mobiliteitsfonds is bedoeld om onrendabele investeringen voor bovenwijkse ontsluiting te subsidiëren. De gemeente Leeuwarden heeft een bijdrage ontvangen voor de volgende projecten:

- Middelsee, € 13,3 miljoen voor 1550 woningen in Middelsee/De Zuidlanden
- Spoordok, € 8.098.770 voor 530 woningen

Flexpoolmiddelen

- 2.10 Gemeente Leeuwarden en provincie zetten zich in om de beschikbare ambtelijke capaciteit en expertise zo efficiënt mogelijk in te zetten. Bijvoorbeeld door op regionaal niveau experts in te huren waar meerdere gemeenten gebruik van kunnen maken. De provincie en de minister voor VRO stellen hiervoor in de periode 2022-2024 in totaal respectievelijk € 350.800 en € 701.618 beschikbaar vanuit de flexpoolmiddelen. De provincie en regio maken een plan voor de besteding van de middelen op basis van de knelpunteninventarisatie. De gemeente Leeuwarden draagt zorg voor een eigen bijdrage naar rato van de inzet in de regio.
- 2.11 Voor de uitvoering van de woondeals is bij de gemeenten en provincie extra inzet nodig waarvoor nu onvoldoende formatie beschikbaar is. Omdat er sprake is van langjarige inzet vragen de gemeenten en provincie om structurele middelen. De minister voor VRO laat in 2023 een impactanalyse uitvoeren om inzichtelijk te maken welke capaciteit er nodig is bij gemeenten en provincie om de woondeals uit te voeren.
- 2.12 De minister voor VRO spant zich in voor voldoende meerjarige middelen voor capaciteit bij gemeenten en provincie voor het uitvoeren van deze woondeal tot en met 2030. In 2023 ondersteunt de minister voor VRO de provincie en gemeenten in de uitvoering van de regionale woondeals met middelen voor capaciteit. Om de provincie en de gemeenten te ondersteunen bij het realiseren van nieuwbouw kunnen de expertteams, de Taskforce Nieuwbouw Woningcorporaties en de Taskforce versnellen tijdelijke huisvesting worden ingezet. Het Rijk zorgt dat de expertteams laagdrempelig en op korte termijn beschikbaar zijn. Ook kunnen ambtenaren vanuit het ministerie van BZK (op korte termijn) ondersteuning bieden aan de provincie en gemeenten.
- 2.13 Naast de locatie specifieke ondersteuning, ondersteunen Rijk en provincie ook via generieke (financiële) regelingen. Een overzicht van deze regelingen is opgenomen in bijlage 5. Rijk en provincie informeren gemeente Leeuwarden wanneer er nieuwe regelingen opengesteld worden en dienen als eerste vraagbaak bij eventuele onduidelijkheden.

Regio specifieke afspraken

Niet van toepassing.

3. Versnellingsafspraken

3.1 Vanwege de grote urgentie van de opgave is het nodig dat woningen versneld worden gerealiseerd. Het is daarom cruciaal dat er wordt gewerkt aan het sneller, slimmer en efficiënter inrichten van de processen en procedures die bij de realisatie van woningbouw van toepassing zijn. Hierbij bezien we het gehele proces van grondbezit en zelfrealisatierecht tot en met een goed participatieproces en de bezwaarprocedure. De volgende aanbevelingen – voor zover nodig – worden (regionaal) gezamenlijk opgepakt:

- Versterking van de samenwerking tussen provincie en gemeente Leeuwarden bij het zo efficiënt mogelijk inzetten van de beschikbare ambtelijke capaciteit en expertise. Bijvoorbeeld door het inzetten van een regionaal versnellingsteam.
- Actueel houden van ruimtelijke beleidskaders en beleid rondom participatie en ruimtelijke plannen ten behoeve van een transparant en zorgvuldig proces.

3.2 In de realisatie van de versnellingsopgave kan gemeente Leeuwarden minder kansrijke projecten vervangen door meer kansrijke projecten. Voorwaarde is dat de aantallen telkens ten minste optellen tot de totalen van de gemeentelijke aantallen en/of de afgesproken regionale aantallen. Daarnaast bekijkt gemeente Leeuwarden welke projecten versneld gerealiseerd kunnen worden of in de planning naar voren kunnen worden gehaald.

3.3 De gemeente Leeuwarden programmeert adaptief: naast of in de plaats van (een deel van de) bestaande projecten op de gemeentelijke planlijst zal de gemeente tussentijds met nieuwe initiatieven aan de slag te gaan. In de totale optelling, die hoger kan uitvallen, blijven de richtpercentages voor doelgroepen en betaalbaarheid leidend. In de jaarlijkse evaluatie en herijking wordt bekeken welke plannen zijn toegevoegd en welke plannen komen te vervallen of worden getemporeerd.

3.4 De gemeente Leeuwarden programmeert adaptief. Partijen maken in 2023 afspraken over de planningsmethodiek inclusief programmeringsruimte die de grootste bijdrage levert aan de in deze woondeal opgenomen doelstellingen. De provincie en de gemeente Leeuwarden onderzoeken of er knelpunten zitten in de

Verordening Romte Fryslân en op welke wijze deze kunnen worden opgelost voor de periode tot 1 januari 2024. Ook onderzoeken ze welke aanpassingen nodig zijn in de Omgevingsverordening die op 1 januari 2024 van kracht wordt. Daarbij moeten kansen en mogelijkheden voor versnelling, betaalbaarheid en andere volkshuisvestelijke doelen mee worden genomen. Gedeputeerde Staten leggen zo nodig een voorstel voor wijziging van de Omgevingsverordening voor aan Provinciale Staten. Procesafspraken over de samenwerking worden hierop aangepast.

3.5 Provincie en gemeente Leeuwarden brengen in regionaal verband in kaart wat mogelijke knelpunten voor woningbouwrealisatie zijn en maken afspraken over de inzet om deze knelpunten weg te nemen. Hiervoor worden de flexpoolmiddelen ingezet. Daarnaast worden afspraken gemaakt over de wijze waarop provincie en gemeente Leeuwarden zullen samenwerken om belemmeringen weg te nemen en knelpunten op te lossen. Het Rijk zet zich in om knelpunten op te lossen zoals benoemd in hoofdstuk 7 van deze afspraken.

3.6 Om de woningbouwproductie te versnellen en de gemeentelijke woningbouwopgave te realiseren, is samenwerking met alle partijen in de volkshuisvesting essentieel, met besef van ieders rol en verantwoordelijkheid. De woningcorporatie(s) en huurdersorganisatie(s) worden door gemeente Leeuwarden betrokken vanuit het bestaande tripartite overleg; zij maken prestatieafspraken. De marktpartijen worden geïnformeerd over deze regionale woondeal. De gemeente Leeuwarden maakt met woningcorporaties en huurdersorganisaties tripartite prestatieafspraken over de verwachte inzet van de woningcorporaties.

3.7 Partijen richten een versnellingstafel in waaraan afspraken gemaakt kunnen worden om specifieke woningbouwprojecten te versnellen en thematische knelpunten op te lossen. Naast de provincie, de gemeente(n) en het Rijk, sluiten ook marktpartijen en corporaties, en afhankelijk van het vraagstuk andere partijen aan. Partners aan deze tafel prioriteren met elkaar de te bespreken gebiedsspecifieke thema's. Indien er sprake is van landelijke thema's kunnen deze worden doorgezet naar de landelijke versnellingstafel. Het is van

belang bij vertraging samen naar oplossingen te zoeken. Hierbij wordt aangesloten bij de werkwijze van De Friese Aanpak.

Flexibele of tijdelijke woningen kunnen snel worden gerealiseerd en ook worden geplaatst op locaties die slechts tijdelijk beschikbaar zijn om te wonen. Daarmee kan dit type woningen bijdragen om de acute woningnood voor een deel van de doelgroep te verkleinen. Daarom wordt landelijk gestreefd te versnellen naar de realisatie van 15.000 flexwoningen per jaar. Hierbij wordt ingezet op kwaliteit die vergelijkbaar is met reguliere woningen.

- 3.8 Provincie en gemeente Leeuwarden onderzoeken wat de mogelijkheden zijn (locaties en doelgroepen) voor het versneld realiseren van tijdelijke woningen en welke aantallen hiermee gemoeid zijn. Deze aantallen worden vastgelegd bij de herijking van de woondeals. Omdat het woningen betreft op tijdelijke locaties is vanuit het Rijk een (financiële) herplaatsingsgarantie beschikbaar. De partijen maken zo snel mogelijk, rekening houdend met de regionale prioriteiten in de woningbouwopgave, afspraken over de bijdrage van tijdelijke woningen aan de woningbouwopgave in Fryslân.

Regio specifieke afspraken

- 3.9 Provincie en de gemeente Leeuwarden onderzoeken in 2023 wat de mogelijkheden zijn (locaties en doelgroepen) om naast realisatie van het Bradaterrein (Spoordok) voor het versneld realiseren van tijdelijke woningen en welke aantallen hiermee gemoeid zijn. Deze aantallen worden vastgelegd bij de herijking van de woondeals. Het Rijk zet zich in voor de financiering van de onrendabele investering en de beschikbaarheid van tijdelijke woningen.
- 3.10 De regio Leeuwarden vervult een bijzondere rol. Niet alleen als provinciehoofdstad, met belangrijke voorzieningen voor de regio, maar ook als een van de steden in Nederland die substantieel bijdragen aan realisatie van de grote nationale bouwopgave, waaronder het toevoegen van extra betaalbare woningen en corporatiewoningen. Ook na 2030 wordt nog een groei van het

aantal huishoudens in de gemeente Leeuwarden voorzien. De gemeente wil binnen Zuidlanden/Middelsee extra sociale huurwoningen toevoegen. Om dat mogelijk te maken biedt de provincie de gemeente Leeuwarden de ruimte om binnen de bestaande stad en de bestaande uitbreidingswijken extra sociale huurwoningen toe te voegen. Dat kan door sociale huur die na 2030 geprogrammeerd was naar voren te halen. Als het nodig is om extra woningen uit andere segmenten toe te voegen, treedt de gemeente in overleg met de provincie om hierover aanvullende afspraken te maken.

4. Betaalbaarheid

Alle partijen zetten zich in voor voldoende betaalbare woningen. In Nederland wordt er gestreefd naar een balans in de bestaande voorraad van 30% sociale huurwoningen per gemeente en een nieuwbouwopgave met voor twee derde betaalbare woningen.

4.1 Omdat in Fryslân de inkomens gemiddeld lager zijn dan het gemiddelde in Nederland, sluiten we aan bij wat betaalbaar is voor de inwoners van Fryslân en binnen de specifieke doelgroepen. In deze afspraken hanteren we vooralsnog de volgende definities onder betaalbaar:

- sociale huurwoningen met een huurprijs tot de liberalisatiegrens
- huurwoningen vanaf de liberalisatiegrens tot een huur behorende bij maximaal 187 WWS punten (€ 1000 prijspeil 2022)
- koopwoningen tot €355.000 (NHG grens 2022)

4.2 De provincie en gemeente Leeuwarden onderzoeken wat in Fryslân betaalbaar is voor de inwoners en de beoogde doelgroepen. Corporaties, huurdersorganisaties en marktpartijen worden hier bij betrokken. Hierbij is bijzondere aandacht voor starters op de woningmarkt. Ook wordt rekening gehouden met de specifieke situatie op de Waddeneilanden. Dit onderzoek wordt zo spoedig mogelijk uitgevoerd. De uitkomsten van dit onderzoek worden gebruikt in de provinciale monitoring en het toekomstig (woon)beleid van de provincie en de gemeenten. Waar nodig herijken we de afspraken over betaalbaarheid in deze woondeal.

4.3 Er is een grote behoefte aan betaalbare woningen in Nederland. Om aan te sluiten bij die grote behoefte streven we ernaar dat twee derde van de nieuwe woningen betaalbaar zijn: op landelijk, provinciaal en regionaal niveau. In provincie Fryslân wordt gestreefd naar de realisatie van 11.200 betaalbare huur- en koopwoningen tot en met 2030. De gemeente Leeuwarden zet zich tot en met 2030 in

voor de realisatie van ca 3.820 betaalbare huur- en koopwoningen. Hiermee wordt 2/3 van de opgave in de gemeente Leeuwarden gerealiseerd in het betaalbare segment.

4.4 Uit onderzoek en monitoring² blijkt dat de vraag naar sociale huurwoningen in Fryslân sterk afhankelijk is van economische ontwikkelingen en de bereikbaarheid van voorzieningen. Provincie en gemeente Leeuwarden doen daarom zo spoedig mogelijk onderzoek naar de verwachte behoefte per gemeente. Hierbij wordt rekening gehouden met de huidige corporatievoorraad en vraagdruk en de verwachte vraag voor de langere termijn. Hierbij wordt ook gekeken naar de behoefte aan woningen in de middenhuur en voor ouderen. We doen dit onderzoek samen met de woningcorporaties en de huurdersorganisaties. De uitkomsten worden gebruikt voor het provinciale en gemeentelijke woonbeleid en woonprogramma's en worden doorvertaald naar de lokale prestatieafspraken met woningcorporaties en huurdersorganisaties. De uitkomsten worden gebruikt bij de herijking van deze woondeals.

Tijdens de reality-check die in 2022 is uitgevoerd is geïnventariseerd dat er in Fryslân plannen zijn voor 4.500 nieuw corporatiewoningen. Dat is 25% van de totale nieuwbouw.

4.5 Partijen zetten zich samen met de corporaties in voor de realisatie van ca 1.680 nieuwe corporatiewoningen in Leeuwarden tot en met 2030. Partijen zijn zich er van bewust dat in de Nationale Prestatieafspraken afspraken met de corporaties zijn gemaakt over de bruto productie en dat het waarschijnlijk is dat het totale aantal corporatiewoningen en daarmee het aandeel corporatiewoningen zal dalen door sloop.

4.6 Gemeente Leeuwarden zet zich in, in lijn met de Nationale Prestatieafspraken, voor voldoende locaties om de afgesproken aantallen corporatiewoningen daadwerkelijk te realiseren. Bij ontbreken van eigen locaties zorgt gemeente Leeuwarden dat in

² Vraag naar sociale huurwoningen Fryslân blijft toenemen - Planbureau Fryslân (planbureau Fryslân.nl)

KAW (2021, in opdracht van de noordelijke woningcorporaties)

nieuwe omgevingsplannen de gewenste onderverdeling in doelgroepen en segmenten wordt opgenomen.

- 4.7 Het Rijk spant zich in voor voldoende middelen en instrumenten zodat corporaties extra nieuwbouwwoningen kunnen realiseren. Hierbij wordt rekening gehouden met de opgaven rond betaalbaarheid, verduurzaming en renovatie bestaande voorraad.
- 4.8 Het Rijk onderzoekt of aanpassing van de huidige instrumenten (financieel en juridisch) gewenst is ten einde de effectiviteit van grondbeleid te vergroten. Daarbij is aandachtspunt hoe het grondbeleid kan bijdragen aan versnelling van de woningbouw, aan voldoende sociale huur en betaalbare koop en aan het terugdringen van publieke tekorten bij gebiedsontwikkeling.
De gemeente Leeuwarden zet zich in en wordt in staat gesteld om het bestaande instrumentarium ter voorkoming van vertraging van woningbouwplannen optimaal in te zetten. Een overzicht van de instrumenten is te vinden in de Handreiking Vertraging Voorkomen met Grondbeleid.
- 4.9 Om provincies, gemeente Leeuwarden en corporaties te ondersteunen bij het realiseren van versnelling van de nieuwbouw van sociale woningen, kunnen de expertteams, de Taskforce Nieuwbouw Woningcorporaties en de Taskforce versnellen tijdelijke huisvesting worden ingezet. Het rijk zorgt er voor dat de expertteams laagdrempelig toegankelijk zijn voor de provincies, gemeente Leeuwarden en corporaties.

Regio specifieke afspraken

Niet van toepassing.

5. Agenda voor 2023 en verder

Partijen onderkennen dat op een aantal thema's nader onderzoek nodig is, om te komen tot een goede analyse van de opgave en een goede verdeling binnen Fryslân en binnen de regio's. Partijen zullen in gezamenlijkheid de hierna genoemde onderzoeken prioriteren en afspraken maken over de rolverdeling tussen partijen en andere betrokkenen.

Wonen en zorg

In lijn met het beleidsprogramma 'Een thuis voor iedereen' stelt de gemeente Leeuwarden in 2023 een integrale woonzorgvisie op. Rijk en provincie stellen de gemeente Leeuwarden in staat een analyse van zowel de woon-, de zorg- als ondersteuningsbehoefte van de aandachtsgroepen in de eigen gemeente te maken. Op regionaal niveau vindt de afstemming over de woonopgave plaats. Voor de invulling van de bouwopgave die voortvloeit uit de woonbehoefte van ouderen met een Wlz-indicatie worden het Zorgkantoor en de zorgaanbieders betrokken. De woonzorgvisies binnen een regio vormen dus een invulling van de regionale afspraken over de verdeling van woningen, mensen uit diverse aandachtsgroepen en middelen.

- 5.1 Na het opstellen van de woonzorgvisies vindt een eventuele herijking plaats van de afspraken die in de woondeal gemaakt zijn m.b.t. de huisvesting van aandachtsgroepen, en wonen en zorg voor ouderen. De uitkomsten van de woonbehoefte uit de woonzorgvisies zullen leidend zijn.
- 5.2 De provincie vervult een coördinerende rol in het afstemmingsproces en ziet erop toe dat de woonzorgvisies van de gemeente Leeuwarden congruent zijn met de afspraken gemaakt in deze woondeal.

³ Nultredenwoningen zijn waarbij je niet hoeft trap te lopen, zowel binnen het huis als om naar binnen te komen. Vaak betreffen het gelijkvloerse woningen/appartementen in de buurt van voorzieningen.

⁴ Geclusterde woonvormen, vaak met ontmoetingsruimtes, zijn onder andere hofjeswoningen (zoals de Knarrenhof), serviceflats en seniorenflats. Geclusterde woonvormen voorzien niet alleen in prettige

Woningbouw voor ouderen

Door de vergrijzing is er een toenemende behoefte aan woningen voor ouderen. Volgens het beleidsprogramma 'Wonen en zorg voor ouderen' gaat het om een behoefte aan 250.000 woningen. Het betreft 170.000 nultredenwoningen³ en 80.000 geclusterde woonvormen⁴ die ook geschikt zijn voor ouderen. Volgens het Rijk is de opgave voor de provincie Fryslân het realiseren van 2900 nultredenwoningen en 1400 geclusterde woningen.

Van de woningen die geschikt zijn voor ouderen is er een landelijke opgave voor ca. 40.000 woningen met verpleegzorg op basis van scheiden wonen en zorg (VPT). Dit aantal is onderdeel van de landelijke 900.000 te bouwen woningen. Volgens opgave van het Rijk is de opgave in de provincie Fryslân het realiseren van 1800 woningen met verpleegzorg.

- 5.3 In Fryslân wordt namens de provincie, de gemeenten, het zorgkantoor en de corporaties nader onderzoek gedaan door DataFryslân naar aantallen, verdeling tussen gemeente Leeuwarden en locaties. De uitkomsten worden in het eerste kwartaal van 2023 verwacht. Daarna worden nadere afspraken gemaakt. Hier worden ook de huurdersorganisaties, ouderenorganisaties en cliëntenorganisaties en adviesraden bij betrokken. Als de uitkomsten hier aanleiding toe geven, worden de afspraken in deze regionale woondeal herijkt.
- 5.4 Het Rijk stelt de woningcorporaties in brede zin in staat om te voorzien in deze specifieke woningbehoefte. Naast voldoende ruimte voor investeringen in geschikte woningen en bijbehorende algemene ruimten krijgen woningcorporaties ook ruimte voor maatwerk in hun toewijzingsbeleid en het investeren in woningen voor ouderen met hogere inkomens of investeringen in niet-DAEB bezit dat voorziet in een volkshuisvestelijk belang.

huisvesting, maar verminderen ook eenzaamheid doordat ze het aangaan van sociale contacten vergemakkelijken. Woningen in geclusterde woonvormen zijn nultredenwoningen en bij voorkeur rollator- en doorgankelijk.

Herstructurering en transformatie

In het 'Nationaal programma leefbaarheid en veiligheid' is aangekondigd dat er naast afspraken over woningbouw, ook afspraken over *herstructurering* worden gemaakt. Het betreft zowel woningen van corporaties als woningen in particulier bezit.

5.5 De provincie voert samen met de gemeenten en corporaties in 2023 een onderzoek uit, waarbij in kaart wordt gebracht waar een herstructureringsopgave wordt verwacht en welke investeringen hierbij worden verwacht. De partijen in deze woondeal spannen zich in om deze opgave in beeld te brengen en bespreken deze minimaal eens per jaar.

5.6 Voor de aanpak van de herstructurering in particulier en gemengd bezit spannen provincie en Rijk zich in om tot een Fries Herstructureringsfonds te komen. Middelen uit dit fonds kunnen worden ingezet voor de vervanging van particuliere woningen. Hierbij is aandacht voor sociale veiligheid, gezondheid, klimaatadaptief en biodiversiteit. Het Rijk spant zich er daarnaast voor in dat ondersteuningsmiddelen, zoals het Volkshuisvestingsfonds, ook beschikbaar zijn voor de kleinere projecten, zoals in de kleinere kernen.

5.6.1 De gemeente Leeuwarden neemt deel aan het Nationaal programma Leefbaarheid en Veiligheid via het programma Leeuwarden Oost. In deze nieuwe wijkenaanpak worden klimaatadaptatie, verduurzaming etc. verknoopt met de grote sociale opgave. Leeuwarden Oost is opgenomen in de samenwerkingsagenda tussen de gemeente Leeuwarden en provincie Fryslân. De gemeente heeft van het rijk een bijdrage ontvangen uit Volkshuisvestingsfonds en een bijdrage van de Provincie Fryslân. Partijen delen de opgedane ervaringen met andere Friese gemeenten die een vergelijkbare opgave hebben.

Met het *transformeren van bestaand vastgoed* (winkellegeestand/kantoren etc.) worden extra woningen gecreëerd. Daarnaast kan het bijdragen aan de vitaliteit van steden, dorpen en

gebieden. Daarom wordt landelijk gestreefd naar de realisatie van 15.000 woningen door middel van transformatie per jaar.

5.7 Provincie en de gemeente Leeuwarden onderzoeken wat de mogelijkheden zijn (locaties en doelgroepen) voor het realiseren van extra woningen door het transformeren van bestaand vastgoed. Het Rijk onderzoekt hoe transformatie kan worden versneld. Hierbij worden instrumenten als leegstandsbelasting en versneld afboeken bij waardevermindering in acht genomen. De partijen maken afspraken over het regionale aandeel in het aantal te realiseren woningen door transformatie. De partijen maken zo snel mogelijk, rekening houdend met de regionale prioriteiten in de woningbouwopgave, afspraken over de bijdrage van transformatie aan de woningbouwopgave in Fryslân.

Vakantieparken

In Nederland bevinden zich bijna 4000 vakantieparken, hieronder bevinden zich een grote variëteit, zoals campings, stacaravanparken en bungalowparken. Een groot aantal van deze parken vervult een belangrijke recreatieve en economische rol. Voor een deel van deze parken geldt dat zij door veroudering deze rol minder of niet meer kunnen vervullen. Eén van de toekomstscenario's is het eventueel tijdelijk bestemmen van vakantieparken voor tijdelijk wonen.

5.8 De provincie en de gemeente brengen samen in kaart hoeveel parken er zijn en hoeveel parken daarvan niet vitaal zijn. Op deze wijze kan gewerkt worden aan een vervolgaanpak voor de niet-vitale parken, waar transformatie naar wonen onderdeel van kan zijn. De partijen maken zo snel mogelijk, rekening houdend met de regionale prioriteiten in de woningbouwopgave, afspraken over de bijdrage van vakantieparken aan de woningbouwopgave in Fryslân.

Duurzame en toekomstbestendige bouw

5.9 Fryslân kent een dubbele opgave. Naast de nieuwbouwopgave is er ook een opgave in de bestaande woningvoorraad. Woningen moeten worden verduurzaamd en in sommige gebieden zal bij een afnemende vraag naar woningen een deel van het aanbod niet meer aantrekkelijk zijn. Voor een deel kan dit worden ondervangen door

een het nu toevoegen van toekomstbestendige nieuwbouw. Een deel van de bestaande woningvoorraad, zowel particulier bezit als corporatiebezit, moet worden verduurzaamd. Hiervoor is het nodig dat zowel woningcorporaties als eigenwoningbezitters voldoende middelen hebben om verouderde woningen te verduurzamen. De provincie en de gemeente Leeuwarden hebben de wens te kunnen gaan werken met een Fries verduurzamingsfonds als alternatief voor het Volkshuisvestingsfonds.

5.10 Het versneld bouwen van voldoende duurzame en betaalbare woningen vraagt – versterkt door de beperkte capaciteit in de bouwsector en de stikstofproblematiek – om vormen van innovatie, standaardisatie en industrialisatie zodat de gewenste bouwproductie slimmer kan worden gerealiseerd. Daarbij is aandacht voor zowel duurzaamheidsprestaties in gebruik (energie) als duurzaamheidsprestaties in de realisatie (milieu-impact & stikstof) en het verlagen van de milieu-impact van groot belang. Het Rijk zet zich maximaal in om deze transitie mogelijk te maken.

5.10.1 In Fryslân zijn veel partijen betrokken bij Circulair Fryslân, waaronder aannemers en ontwikkelaars die regionaal actief zijn. Dit biedt perspectieven voor innovatie, bio-based bouwen, reductie van de uitstoot van stikstof en hergebruik van materialen. Partijen willen circulair bouwen aanjagen en in Fryslân de keten sluiten. De minister zet zich in voor het wegnemen van belemmeringen in wet- en regelgeving.

Ruimtelijke ordeningsaspecten

Het realiseren van de in deze woondeal opgenomen woningen moet samengaan met verschillende andere grote ruimtelijke opgaven als klimaat, landbouw, natuur en energie. Met het programma NOVEX wordt deze brede ruimtelijke indeling in de eerste helft van 2023 opgepakt.

5.11 De woningbouwaantallen die bestuurlijk afgesproken zijn in oktober 2022, en regionaal zijn uitgewerkt en afgesproken in deze woondeal, zijn het uitgangspunt. Als op basis van andere ruimtelijke

opgaven zoals NOVEX blijkt dat projecten niet passen, dan heeft dit invloed op de aantallen.

5.12 Voor bouwplannen op locaties die op dit moment al in een vergevorderd stadium van ontwikkeling zijn en waarvoor geldt dat heroverweging vanuit water en bodem tot onevenredige vertraging zou leiden, wordt het richtinggevend kader water en bodem sturend niet toegepast. Deze plannen blijven onveranderd.

5.13 Voor alle andere ontwikkellocaties wordt het richtinggevend kader zoveel mogelijk toegepast, waarbij de locatiekeuze wordt geëvalueerd en lokale afwegingen en keuzes worden gemaakt voor inrichting van de locatie en de bouwwijze voor nieuwe bebouwing.

5.14 Knelpunten als gevolg van de uitwerking van het startpakket NOVEX, worden geagendeerd op de regionale woondealtafels en versnellingstafels. Desgewenst kunnen knelpunten aan de orde worden gesteld bij de landelijke versnellingstafel.

6. Samenwerking en sturing

Met de woondeal wordt de basis gelegd voor een langjarige (t/m 2030) samenwerking tussen Rijk, provincie en gemeenten. Dit partnerschap is van groot belang om uitvoering te geven aan versnelling van de woonopgave. We maken daarom – naast de afspraken over de woningbouwopgave – ook afspraken over onderstaande elementen, de governance:

- A. Monitoring
- B. Overlegstructuur en bewaking voortgang

A. Monitoring

- 6.1 De gemeente Leeuwarden en de provincie spreken af tweemaal per jaar gezamenlijk de woningbouwproductie te monitoren conform de landelijke harmonisatieafspraken tussen IPO, VNG en BZK. De provincie faciliteert en bekostigt het monitoringssysteem. Het monitoringssysteem moet wel aansluiten op de gemeentelijke behoefte.
- 6.2 De gemeente Leeuwarden zet data in de gezamenlijke Friese Planmonitor. De gemeente Leeuwarden blijft bronhouder en eigenaar van de data.
- 6.3 Doel is door intensief en kort-cyclisch ambtelijk en bestuurlijk overleg goed zicht te krijgen en te houden op de uitvoering. Hierdoor signaleren partijen vroegtijdig wanneer de voortgang van de woningbouw stukt. Wanneer (gezamenlijk) wordt geconstateerd dat de voortgang stukt, stellen de partijen gezamenlijk vast wat de achterliggende oorzaken daarvan zijn (fact finding). Op basis daarvan worden de benodigde en gewenste acties in gang gezet. Uitgangspunt is: "los het op, of schaal het op".

B. Overlegstructuur en bewaking voortgang

- 6.4 Bestuurlijk vindt er één keer per half jaar in de regio afstemming plaats tussen de gemeente Leeuwarden en de provincie over onder andere de samenwerking tussen partijen en de afspraken in deze woondeal.
- 6.5 Ambtelijk vindt er één keer per half jaar in de regio afstemming plaats tussen de gemeente Leeuwarden en de provincie over onder andere de samenwerking tussen partijen en de afspraken in deze woondeal. Dit overleg vindt plaats onder regie van de provincie voorafgaand aan het bestuurlijke afstemmingsoverleg zoals benoemd in het voorgaande lid.
- 6.6 Ambtelijk vindt er minimaal één keer per half jaar tussen de gemeente Leeuwarden en de provincie afstemming plaats over onder andere de stand van zaken en voortgang van de realisatie van de woningbouwplannen.
- 6.7 Om gezamenlijk zicht te houden op de voortgang van de uitvoering van de regionale woondeal vindt er regulier ambtelijk overleg plaats tussen accounthouders van het Ministerie van BZK, de gemeente Leeuwarden en de provincie. Partijen maken afspraken over de frequentie van dit overleg en op welke wijze partijen hierbij worden vertegenwoordigd.
- 6.8 Een overleg tussen de directeur Woningbouw en directeurs en/of opgavemanagers van provincie vindt vier keer per jaar plaats. Afgevaardigden uit de woondealregio's kunnen aansluiten aan bij dit provinciale overleg.
- 6.9 Er vindt twee keer per jaar een bestuurlijk overleg plaats tussen de minister voor VRO en een afvaardiging van het college van GS. Bestuurlijke afgevaardigden vanuit de woondealregio's kunnen hierbij aansluiten.

- 6.10 De afspraken in de regionale woondeals worden jaarlijks geëvalueerd en waar nodig herijkt. De looptijd van deze woondeal is tot en met eind 2030 of totdat deze afspraken zijn herijkt.
- 6.11 Als zich tussentijds omstandigheden voordoen, die wezenlijke gevolgen hebben voor de uitvoering van deze regionale woondeal, treden de betrokken partijen met elkaar in overleg over de vraag of deze omstandigheden nopen tot tussentijdse wijziging van de regionale woondeal.
- 6.12 Wijzigingen van deze regionale woondeal worden slechts van kracht als deze schriftelijk zijn vastgelegd door partijen.

7. Randvoorwaarden en ondersteuning

Realisatie van de woningbouwopgave is complex, met invloed en afhankelijkheid van veel direct en indirect betrokken (markt)partijen en externe factoren waaronder prijsontwikkelingen, de beschikbaarheid van locaties en bouwmaterialen en bouwpersoneel, energie en tijdige beschikbaarheid van energie-infrastructuur, voldoende (ambtelijke) capaciteit, investeringscapaciteit van woningcorporaties, medewerking van zittende huurders in geval sloop/nieuwbouw door woningcorporaties, milieuvraagstukken, bodemdalingen, waterproblematiek, economische ontwikkelingen, de aanpak van stikstofproblemen, de invoering van de Omgevingswet, ontwikkeling van de rente, voldoende vraag uit de markt en het gebruik van de schaarse ruimte voor andere maatschappelijke doelen.

7.1 De partijen erkennen dat het volledig realiseren van de kwantitatieve en kwalitatieve woningbouwopgave zoals beschreven in paragraaf 1.2 alleen mogelijk is wanneer aan de randvoorwaarden tegemoet wordt gekomen. De minister voor VRO spant zich als stelselverantwoordelijke in om tegemoet te komen aan deze randvoorwaarden.

- a) De Friese Aanpak: de gemeenten zijn de lokale regisseurs op het gebied van woningbouw en gelijkwaardig partners in het proces van het maken van regionale woondeals. We hanteren hierbij de uitgangspunten van De Friese aanpak.
- b) Financiële ondersteuning bij onrendabele woningbouwprojecten – ook bij kleinschalige projecten die passen bij aard en schaal van Fryslân en de dynamiek van projecten op het platteland.
- c) Perspectief op middelen voor de aanpak van de bestaande woningvoorraad – zowel verduurzaming als herstructurering, waar er ook kansen voor projecten in plattelandsgemeenten en kleinere gemeenten.
- d) Voldoende structurele financiële middelen voor gemeenten en provincie om capaciteit en expertise op regionaal en lokaal niveau te organiseren om deze woondeal en aanverwante wetgeving uit te kunnen voeren.

- e) Oplossen knelpunt energiecongestie: gerealiseerde woningen en bijbehorende voorzieningen moeten wel tijdig kunnen worden aangesloten op het elektriciteitsnetwerk.
- f) Onzekerheid omtrent goede en betrouwbare invoering Omgevingswet moet worden weggenomen.
- g) Onzekerheid omtrent aanpak stikstofproblematiek moet worden weggenomen.
- h) Andere ruimtelijke pakketten zoals genoemd in NOVEX moeten voldoende ruimte bieden voor woningbouw.
- i) Voldoende aandacht voor de specifieke situatie op de Waddeneilanden en het hanteren van de Waddentoets.
- j) Voldoende financiële ruimte voor de Friese woningcorporaties op basis van een actueel onderzoek Opgaven en Middelen Woningcorporaties.

Voor de locaties opgenomen in deze woondeal worden de belangrijkste kritische succesfactoren en hun effecten geïdentificeerd. Daarnaast wordt een analyse gemaakt van de kritische succesfactoren voor de kleinere projecten in de plattelandskernen. Een schematisch overzicht hiervan is weergegeven in bijlage 4. Deze bijlage met de daarin genoemde kritische succesfactoren⁵ zullen periodiek besproken worden in de reguliere woondeal-overleggen om de voortgang te monitoren. Dit geldt ook indien nieuwe belemmeringen voor de woningbouw zich opwerpen.

7.2 Kritische succesfactoren dienen aangepakt te worden om de realisatie van de woningbouwopgave mogelijk te maken. Hierbij is inzet vanuit het Rijk nodig om provincie en gemeente Leeuwarden in staat te stellen deze opgaven te realiseren. In hoofdstuk 2 wordt aangegeven op welke wijze Rijk de provincie en gemeente Leeuwarden ondersteunt in de realisatie van de regionale woningbouwopgave. In bijlage 5 staat de generieke ondersteuning benoemd.

⁵ Kritische succesfactoren zijn factoren die invloed hebben op realisatie van de woningbouw, dit kan zowel op landelijke schaal als regio-specifiek zijn.

Bijlagen

Bijlage 1: Proces totstandkoming Regionale woondeals (volgt)

Bijlage 2: Provinciale afspraken met het Rijk

Bijlage 3: Woningbouwafspraken per gemeente

Bijlage 4: Projectenlijst/locaties inclusief kritische succesfactoren

Bijlage 5: Generieke ondersteuning woningbouw

Bijlage 6: een regio specifieke beschrijving regio (1-2 A4) indien gewenst

Bijlage 7: overige documenten en bronnen mits van toepassing

Bijlage 8: definities (volgt)

Bijlage 1: Proces totstandkoming Regionale Woondeals

Een tekst waarin we opnemen met wie in dit proces gesproken is en wat de onderwerpen waren die aan de orde zijn gekomen. Hierbij valt te denken aan de woningcorporaties, huurdersorganisaties, Neprom, Bouwend Nederland, Wetterskip Fryslân, Liander, Makelaars, Zorgkantoor, Wenjen Oerlis etc.

Eventuele ondersteuningverklaringen worden aan deze bijlage toegevoegd.

De gemeente Leeuwarden maakt tripartite prestatieafspraken met

Woningcorporaties:

- Elkien
- WoonFriesland
- Woonzorg Nederland
- Habion

Huurdersorganisaties

- Nieuw Elan
- De Bewonersraad

Bijlage 2: Provinciale afspraken

Externe bijlage

Bijlage 3: Woningbouwafspraken per regio

Tabel 1: Regionale aandeel in de provinciale opgave

Aantallen gemeente Leeuwarden									
Jaartal	Totaal geïnventariseerde plancapaciteit	Realiseerbaar bruto nieuwbouw	Realiseerbare netto toevoeging	Aantal woningen in harde ⁶ plancapaciteit	Betaalbaarheid ⁷			Aantal woningen door woningcorporaties	
					Sociale huurwoningen ⁸	Huurwoningen vanaf de sociale huurgrens tot €1000 per maand	Koopwoningen onder de €355.000	Sociale huurwoningen	Midden huurwoningen
2022	450	475	PM	450	107	50	112	94	
2023	500	500	PM	270	110	90	85	108	PM
2024	700	500	PM	150	150	95	160	150	PM
2025	1000	800	PM	150	240	135	200	225	PM
2026	1000	800	PM	120	260	58	150	250	PM
2027	1000	800	PM	200	265	68	175	250	PM
2028	900	700	PM	200	260	73	175	248	PM
2029	900	700	PM	170	235	98	175	225	PM
2030	500	400	PM	100	140	43	108	130	PM
Totaal	6950	5675		1810	1767	710	1340	1680	

Tabel 1: Regionale aandeel in de provinciale opgave

Disclaimer: Bovenstaande cijfers zijn gebaseerd op informatie over plannen die nu bekend zijn. De aantallen in deze tabel zijn een momentopname. Door het toevoegen van nieuwe plannen en het afvallen van eerdere plannen, het maken van nieuwe afspraken en het werken aan bestemmingsplannen zullen de cijfers telkens fluctueren. We hanteren daarvoor als peildatum 1 januari 2023. De aantallen zijn afgerond op tientallen om schijnzekerheid te voorkomen. Jaarlijks worden de cijfers geëvalueerd en waar nodig herijkt. Er kunnen aan deze tabel geen rechten worden ontleend.

⁶ Harde plannen zijn: Onherroepelijk bestemmingsplan of inpassingsplan, Onherroepelijk bestemmingsplan met uitwerkingsplicht, Vastgesteld bestemmingsplan of inpassingsplan, Vastgesteld bestemmingsplan met uitwerkingsplicht

⁷ Onder het betaalbare segment vallen de sociale huurwoningen, huurwoningen vanaf de sociale huurgrens tot een max van €1000 per maand en koopwoningen onder de €355.000. Gemeenten en provincie zullen nader onderzoek doen om in kaart te brengen wat betaalbaar is voor de inwoners van Fryslân en voor specifieke doelgroepen.

⁸ Aantal van de bruto nieuwbouw

Bijlage 4: Sleutelprojecten (inclusief kleinschalige projecten)⁹ en kritische succesfactoren

Voor de locaties opgenomen op kaart 1 in deze woondeal zijn de belangrijkste kritische succesfactoren en hun effecten geïdentificeerd. Een schematisch overzicht hiervan is weergegeven in tabel 3.

Tabel: locaties, kenmerken en kritische succesfactoren

Projectkenmerken			Kritische succesfactoren				
Locatie	Gemeente	Woningen	Mobiliteit	Kennis en capaciteit	Stikstof	Programmering	Regio specifiek
Middelsee	Leeuwarden	3250	✓			✓	
Spoordok	Leeuwarden	2000	✓			✓	✓

⁹ Sleutelprojecten zijn projecten die een bijdrage leveren aan de volkshuisvestelijke doelen (voldoende betaalbare woningen, corporatiewoningen en wonen en zorg voor ouderen) in relatie tot de autonome behoefte waarvan partijen vinden dat we daar gezamenlijke energie, tijd en financiële middelen op moeten inzetten.

Bijlage 5: Generieke ondersteuning woningbouw

Het Rijk ondersteunt door:

- Het verstrekken van financiële middelen via diverse regelingen en subsidies waar de regio aanspraak op kan maken. Het gaat hierbij om middelen die generiek beschikbaar zijn, ook andere regio's kunnen hier aanspraak op maken. Het Rijk informeert via de woondealtafel over nieuwe regelingen en subsidiemogelijkheden. Ook dient het Rijk als vraagbaak bij eventuele onduidelijkheden omtrent de aanvraag van financiële middelen.
 - Procesgeld woondeals
 - Woningbouwimpuls
 - Regeling flexpools
 - Regeling huisvesting aandachtsgroepen
 - Volkshuisvestingsfonds
 - Transformatie faciliteit
 - Tijdelijke huisvesting
 - *PM mogelijke ondersteuning verpleegzorgplekken*
- Het verstrekken van kennis en expertise wanneer projecten vastlopen. Het kan hierbij zowel gaan om concrete- als generieke vragen.
 - Inzet expertteams (Expertteam Woningbouw)
 - Taskforce Nieuwbouw Woningcorporaties

- Taskforce versnelling tijdelijke huisvesting
 - Landelijke versnellingsstafels
- Wet- en regelgeving voor de realisatie van de woningbouwopgave. Voor versterking van dit instrumentarium wordt het wetsvoorstel versterken regie op de volkshuisvesting voorbereid. Datum, tijdspad, welke specifieke maatregelen worden voorzien.
- BZK coördineert de opgave die samenhangen met woningbouw en fungeert als eerste aanspreekpunt richting andere departementen. De Minister voor VRO zet zich maximaal in om samen met de verantwoordelijke collega-ministers kritische succesfactoren als stikstof, geluid en de aansluiting op nutsvoorzieningen aan te pakken

De provincie ondersteunt door:

- Cofinanciering regeling Flexpool
 - uitvoeren van de knelpuntenanalyse
 - middelen kunnen ook worden ingezet voor (gezamenlijke) woonzorgvisie
- Regeling herbestemming 2023 (in voorbereiding)
- Regeling herbestemming tijdelijke woningen 2023 (in voorbereiding)
- Onderzoek naar toekomstbestendigheid bestaande woningvoorraad